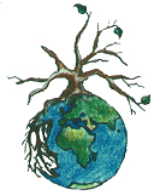

A feladatokat írta:
Dr. Mari László, Budapest

Kódszám:
.....

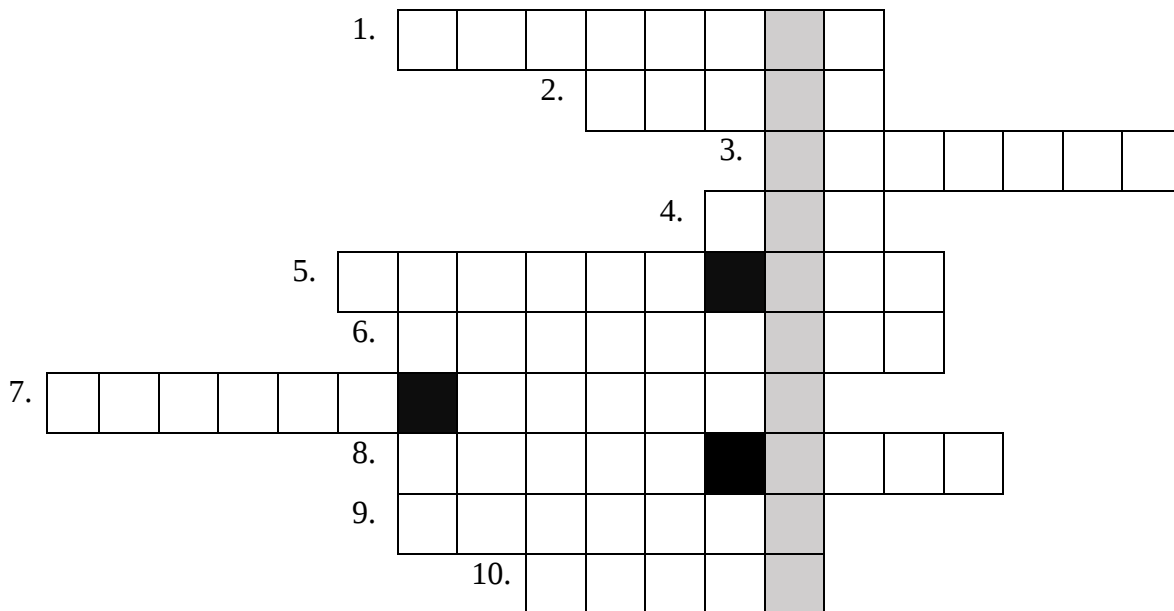
Lektorálta:
Dr. Fülepi Teofil, Miskolc

2020. február 22.

**Curie Környezetvédelmi Emlékverseny 2019/2020.
9-10. évfolyam
Területi döntő**

1. feladat Keresztrejtvény - Duna-Ipoly Nemzeti Park 10 pont

A keresztrejtvény főszlopában a Duna-Ipoly Nemzeti Park egyik tanösvényének elnevezését olvashatja!

1. Itt épült fel hazánk egyik legrégebbi turistaháza 1838-ban.
2. A dolomitból és mészkőből felépült hegység sok barlangot rejt, és 700 m feletti csúcsa van.
3. Az Ipoly-völgy vizes élőhelyei ezen Egyezmény védelme alatt áll.
4. Vulkáni kőzetekbe vágódott mély, vízesésekkel tarkított völgy a-szakadék.
5. A Szénások fokozottan védett lejtőin élő növény, amely miatt Európa Diplomás terület lett.
6. A nemzeti park legmagasabb hegységének csúcsa (938 m).
7. A nemzeti park címerállata.
8. Így hívják a törzsüknél alul kiszélesedő fákat, amelyek vízzel sokszor elöntött lápokban élnek.
9. Ebből a kőzetből áll nagyrészt a Visegrádi-hegység.
10. A-hegységben van Magyarország leghosszabb barlangja.

Melyik tanösvény a megfejtés?

2. feladat Hol járunk?

9 pont

- A. Torockó
- B. Hollókő
- C. Egyik sem

1. A település szívében egy fatornyos, zsindelytetős katolikus templom áll.
2. Azt mondják a helyiek, hogy kétszer kel fel náluk a nap.
3. Mintegy 600 m-rel emelkedik a település fölé a Székelykő.
4. Egykor bányászváros volt.
5. Nevezetességei az oskolamester háza, a vár és a kézműves nyomdaműhely.
6. Zsákfalú, 67 védett épülettel.
7. A falu terén egy betonból épült medence van, amely egy patak vizét fogja fel, a helyiek szőnyegek mosására is használják.
8. Első magyar vonatkozású helyként került fel az UNESCO Világörökség listájára 1987-ben.
9. Jászok leszármazottai élnek a településen.

1.	2.	3.	4.	5.	6.	7.	8.	9.

3. feladat Névpárosító

8 pont

Írja a megfelelő betűjelet a feladat végén található táblázat megfelelő cellájába!

1. Pick Márton	A. Pálos rend
2. Boldog Özséb	B. fröccs
3. Ábrahám Jenő	C. cimbalom
4. Rácz Aladár	D. kürtőskalács
5. Gróf Zabolai Mikes Mária	E. operett
6. Kabay János	F. morfin előállítás
7. Gundel János	G. szalámi
8. Vörösmarty Mihály	H. palóclevés

1.	2.	3.	4.	5.	6.	7.	8.

4. feladat Hungarikum ki mit tud?

20 pont

Karikázza be a helyes válasz/válaszok előtti betűjelet!

1. Milyen formában hagyta el a XIX. századig az országot a szürkemarha, amikor a bécsi piacra vitték?
 - a. Szekéren
 - b. Lábon
 - c. Hajón
 - d. Vonaton
2. Melyik volt az első védett bor az újkori bor történelemben Magyarországon?
 - a. Tokaji aszú
 - b. Egri bikavér
 - c. Debrői hárslevelű
 - d. Badacsonyi szürkebarát
3. Mivel bővült a Magyar Értéktár 2019 novemberében? *(Két helyes válasz!)*
 - a. Regöléssel
 - b. Cifra szűrrel
 - c. Trubadúr énekekkel
 - d. Tárogatóval
4. Ki kóstolta meg a Dobos tortát, amit Dobos C. József mutatott be 134 évvel ezelőtt a nagyközönségnek?
 - a. Mária Terézia
 - b. Erzsébet királyné
 - c. Széchenyi István
 - d. Bonaparte Napóleon
5. Mely növények tartoznak a hungarikumok közé? *(Két helyes válasz!)*
 - a. Aloe vera
 - b. Kamilla
 - c. Kalocsai hagyma
 - d. Akác
6. Miért készített Jedlik Ányos szikvizet?
 - a. Mert a bort szerette volna hígítani vele.
 - b. Mert a CO₂-ot természetes tartósítószernek tartotta a baktériumokkal szemben.
 - c. Mert a CO₂-dal dúsított víz jobban hűsít.
 - d. Mert CO₂ dúsítással nagyobb forgalmat hozhat az ásványvíz eladásban.
7. Melyik hungarikum számított először gyógyszernek Magyarországon való megjelenésekor? *(Két helyes válasz!)*
 - a. Paprika
 - b. Bors
 - c. Pálinka
 - d. Akác

8. Mi volt a foglalkozása a Zwack család azon tagjának, aki a XVIII. században feltalálta az Unikumot?
- Vadász
 - Orvos
 - Borász
 - Cukrász
9. Melyik hústermékbe tettek erőspaprikát a bors helyett az 1809-es angol blokád alatt?
- Csabai vastagkolbász
 - Gyulai kolbász
 - Pick szalámi
 - Herz szalámi
10. Mi volt az eredeti célja az akác betelepítésének?
- A humusztartalom növelése a szikes területek talajaiban.
 - Biotüzelőanyag ültetése.
 - A futóhomok megkötése, defláció mértékének csökkentése.
 - A méhek méztermelésének növelése.
11. Milyen fát használnak a Herz szalámi füstölésénél?
- Tölgyfa
 - Bükkfa
 - Akácfa
 - Gyertyán
12. Melyik állítás nem igaz a kürtőskalácsra?
- A XX. században kezdték el dióval és kristálycukorral ízesíteni.
 - Kelt tésztából készül.
 - A sütemény formája a füstelvezetésre használt kürtőre emlékeztet, innen ered a neve.
 - A dorongfánk, botra tekercs elnevezést a Tiszántúlon használják.
13. Mi a törköly?
- Erjesztett kukoricaszár.
 - Kipréselt szőlőfürt leve.
 - A szőlőfürt kipréselése után maradt szár, héj.
 - A lehullott gyümölcsökből a kipréselés után megmaradt gyümölcshéj és mag.
14. Mi igaz a Törley pezsgő készítésére? *(Két helyes válasz!)*
- Kb. 25-30 alkalommal veszik kézbe az üveget a dolgozók, amíg elkészül.
 - Legalább három év után kerülnek a pezsgők a pezsgőkedvelők elé.
 - Törley József első pezsgőpincészetét 1880-ban Budafokon hozta létre.
 - A gyártás során Törley elsőként vezette be, a fagyasztással történő degorzsálást (seprőeltávolítást).

15. Melyik a legjellegzetesebb motívum a matyó hímzésben?
- Rózsa
 - Tulipán
 - Orgona
 - Gyöngyvirág
16. Milyen anyagból készítik a halasi csipkét?
- Gyapjúfonalból.
 - Lenfonalból.
 - Gyapotfonalból.
 - Selyemfonalból.
17. A balatofüredi Anna-bál, a Balatont kerülő Kékszalag vitorlásverseny és több alkalommal a Forma 1 Magyar Nagydíj hivatalos díjszállítója.
- Herendi Porcelán manufaktúra.
 - Zsolnay Porcelán manufaktúra
 - Hollóházi Porcelán manufaktúra
 - Zwack Unikum
18. Mi jellemző a magyar alapítású Pálos rendre? *(Két helyes válasz!)*
- A Börzsönyben található a rend kolostorának romja.
 - A rend jelenlegi központja Erdélyben található.
 - A tatárjárás után alapította Boldog Özséb esztergomi kanonok.
 - A Gellért-hegyi sziklatemplom az egyik hazai működési helyük.
19. Mi található a pécsi ókeresztény sírkamrák területén? *(Három helyes válasz!)*
- X. századból származó nekropolisz.
 - IV. századi ókeresztény temetkezési hely.
 - Késő római tárgyak.
 - Egykori szertartásokat szolgáló kápolnák.
20. Mi **nem** igaz a tárogatóra?
- A XVI. században volt kedvelt.
 - Szívesen mulattak rá a végvári katonák.
 - Parancsokat közvetítettek vele a katonák számára.
 - Felépítése semmit sem változott a honfoglalás óta.

5. feladat

3 pont

Mely tanösvényeket járhatnánk be a Duna-Ipoly Nemzeti Parkban? Karikázza be a helyes válaszokat!

1. Csodarét tanösvény	2. Madárdal tanösvény	3. Árvalányhaj tanösvény
4. Jági tanösvény	5. Nagy-Szénás tanösvény	

Kísérlet

6 pont

Szükséges anyagok: Kálium-permanganát (hipermangán), étkezési citromsav-oldat, uborkapép, almapép, citromlé

Szükséges eszközök: óraüvegek, cseppentő, fogpiszkáló

A kálium-permanganát (hipermangán) lila színű, vízben jól oldódó vegyület.

Kísérlet menete

A számozott óraüvegekben külön-külön találja a vizsgálandó anyagokat. Cseppentsen rájuk a hipermangán oldatból minimum 8-10 cseppet úgy, hogy a cseppentések után egy kicsit elkeveri az anyagokat egy fogpiszkáló segítségével.

Mely vagy melyik óraüvegeknél tapasztalt változást?

.....
.....

Mi a változás közös magyarázata?

.....
.....

Mely vagy melyik óraüvegeknél nem tapasztalt változást?

.....
.....

Mi a magyarázata?

.....
.....

Egy elméleti kísérletben Lugol-oldatot öntöttek citromléhez. Húzza alá a sorban a megfelelő választ!

A Lugol-oldat először elékült / elszíntelenedett / elvörösödött, majd miután tovább öntötték bele a Lugol-oldatot, a szín megmaradt.

Mi a jelenség magyarázata?

.....
.....

Összesen: 56 pont / pont